

pe 18.8.2017

Virkistän kanteluni eduskunnan oikeusasiamiehelle aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista

Kantelija: Jouni Luukkainen

puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry [www.ateistit.fi]
Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI
045 2129 763; jouni.luukkainen@helsinki.fi

Viranomainen, jonka menettelyä arvostelen: Opetushallitus.

Aiemmat kanteluni: Kantelin 7.4.2017 Opetushallituksen 4.5.2015 antamasta määräyksestä *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015* sekä Opetushallituksen 6.2.2017 julkaisemasta luonnoksesta *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2018*.

Kantelin 24.4.2017 Opetushallituksen määräyksestä *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015*.

Kantelin 4.5.2017 Opetushallituksen määräyksestä *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015* sekä Opetushallituksen 25.2.2016 antamasta määräyksestä *Muutos aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2015*.

Kantelin 16.6.2017 Opetushallituksen 12.6.2017 antamasta määräyksestä *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017* sekä yllä mainituista Opetushallituksen 4.5.2015 ja 25.2.2016 antamista määräyksistä.

Kanteluideni tavoite oli tukea kanteluideni liitettä, yhdistyksemme Pääkaupunkiseudun ateistit ry:n esitystä opetus- ja kulttuuriministeriölle oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta koskevan perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta *pykälän yksikäsitteisen sovellettavuuden*, yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden tähden (7.4.2017; täydennykset esityksen perusteluihin 16.4.2017 ja 24.4.2017; täsmentävä kursivoitu teksti lisätty tässä).

Ensimmäiseen kanteluuni sain 20.4.2017 päivätyn vastauksen EOAK/2579/2017. En tyytynyt siihen.

Kolmeen jälkimmäiseen kanteluuni sain 19.6.2017 päivätyn vastauksen EOAK/2829/2017. Sen mukaan asiaani ei ainakaan tuossa vaiheessa ryhdytty tutkimaan eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa, koska se oli vireillä toisessa viranomaisessa, nimittäin opetus- ja kulttuuriministeriössä, joka oli sieltä 19.6.2017 saadun tiedon mukaan ryhtynyt tutkimaan yhdistyksemme esitystä. Vastauksesta ymmärsin myös, että tutkittavaksi olisi otettu korkeintaan viimeisin kanteluni sen Opetushallituksen 12.6.2017 antaman määräyksen osalta. Olin tyytyväinen asiaintilaan.

Kantelin 21.6.2017 eduskunnan oikeusasiamiehelle perusopetuslain 46 §:n tulkinnasta Opetushallituksen 15.5.2017 järjestämässä koulutustilaisuudessa arvosteleminani virkamiehinä opetusneuvos Annika Bussman opetus- ja

kulttuuriministeriöstä ja opetusneuvos Teijo Koljonen Opetushallituksesta. Peruin kuitenkin vielä samana päivänä tuon kanteluni ”ainakin toistaiseksi” sen tähden, että kesken sen laatimiseni oli sähköpostitse saapunut yllä mainittu vastaus EOAK/2829/2017.

Tapahtumat sen jälkeen:

i) Esityksemme kolmas täydennys. Eduskunta hyväksyi 30.6.2017 pienin muutoksin ja lisäyksin hallituksen esityksen laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 39/2017 vp – SiVM 7/2017 vp – EV 86/2017 vp). Lait vahvistettiin 11.8.2017, ja ne tulevat voimaan 1.1.2018. Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) kumoaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998). Uusi ammatillisesta koulutuksesta annettu laki oli otettava huomioon yhdistyksemme esityksen perusteluissa. Samoin oli otettava huomioon 12.6.2017 annettu *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017*. Siten syntyi nyt **liitteenä** oleva kolmas täydennys (18.8.2017) yhdistyksemme esitykseen.

ii) Opetus- ja kulttuuriministeriön vastaus. Sain 14.7.2017 **liitteenä** olevan sähköpostiviestin otsikoltaan ”tiedustelu 7.4.2017” ylitarkastaja Kirsi Lambergilta opetus- ja kulttuuriministeriön yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen vastuualueesta.

Olin 22.6.2017 pyytänyt häneltä varmistusta siitä, että kaikki yhdistyksemme esitystä koskeva ministeriölle lähettämäni aineisto on koolla juuri hänen vastuualueellaan. Lähetin samalla viestini liitteinä ministeriön tiedoksi opetusneuvoksista Bussman ja Koljonen tekemäni kantelun ja sen peruutuksen. Lambergin viestin mukaan yhdistyksemme esitys 7.4.2017 on kirjattu ministeriössä diaarinumerolle OKM/30/592/2017 kuten kaikki muukin tähän mennessä tässä asiassa ministeriölle toimittamani materiaali. Hyvä niin.

Itse yhdistyksemme esityksestä Lambergin viesti kertoi seuraavan:

”Olette ottaneet yhteyttä opetus- ja kulttuuriministeriöön liittyen aikuisten perusopetuksen lakimuutokseen. Viittaamasi lakimuutos on vahvistettu ja tulee voimaan 1.1.2018 (HE 178/2016 vp). Sen muuttaminen edellyttäisi uutta hallituksen esitystä eduskunnalle. Tällaista ei ole toistaiseksi valmistella. Esitys oli lausuntokierroksella, jonka yhteydessä tulkintaongelmia ei noussut esille. Opetussuunnitelman perusteet valmistellaan ja päätetään Opetushallituksessa.

Lainsäädännön muutos ei käytössä olevien tietojen perusteella sisällä sellaisia uusia merkittäviä tai muuttuvia säännöksiä, joiden perusteella perusopetuslain 46 §:ä koskevia menettelyitä olisi muutettava, Opetuksen järjestäjiltä ei ole tullut tietoon käytännön soveltamiseen liittyviä ongelmia perusopetuslain 46 §:n osalta. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa lain sovelta-

mista ja tarvittaessa arvioi lainsäädännön muutostarpeita.

Opetus- ja kulttuuriministeriölle voi tehdä esityksiä ja huomioita ministeriön hallinnonalaan kuuluvien säädösten muuttamisesta.”

iii) Opetus- ja kulttuuriministeriön vastauksen arviointia. Jo lainaukseni kolmanteen kappaleeseen nojaten esityksemme kolmas täydennys on paikallaan.

Tietysti on niin, että yhdistyksemme esityksen toteuttaminen tarkoittaisi uutta hallituksen esitystä. Esityksemme ei 46 §:n yksikäsitteisen sovelletavuuden tavoitteen tähden toisaalta liity juuri kyseiseen 1.1.2018 voimaan tulevaan perusopetuslain muutokseen (1507/2016), vaan se olisi ollut aiheellinen joka kerta, kun perusopetuslakiin (628/1998) on tehty muutoksia, jolloin olisi ollut aina pohdittava, kuinka muutokset olisi mahdollisesti ollut otettava huomioon 46 §:n ensimmäisessä virkkeessä. Siksi esitystämme ei pidäkään tarpeettomasti kytkeä tuosta laista olleeseen hallituksen esitykseen (HE 178/2016 vp). Toisaalta esityksemme yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden tavoitteen tähden olisi hyvin toivottavaa, että esityksemme silti ehdittäisiin toteuttaa niin, että se tulisi voimaan juuri 1.1.2018. Laki 1507/2016 oli kiireinen säätää, ja sikäli oli ehkä vain hyväksi, että yhdistyksemme esityksen näkökantoja ei vielä siinä tarvinnut ottaa huomioon. Nyt olisi kuitenkin aika täydentää 46 §:ää esittämällämme tavalla oman hallituksen esityksensä kautta odottamatta sitä, että joskus epämääräisessä tulevaisuudessa ilmeneisi jokin muu 46 §:ää koskeva seikka, jonka vuoksi olisi puolestaan laadittava hallituksen esitys.

Myönnän, että lakimuutokseen 1507/2016 johtaneella kesän 2016 lausuntokierroksella ehdotuksesta hallituksen esitykseksi ei ehkä noussut esille tulkintaongelmia (olen lausuntoihin tutustunut), mutta eipä sellaisista kysytykään. Tulkintaongelmista ei puhuttu myöskään eduskunnan sivistysvaliokunnan saamista asiantuntijalausunnoissa. Itse huomasin melko tuoreeltaan 21.10.2014 opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän 2.9.2014 julkaiseman selvityksen *Aikuisten maahanmuuttajien perusopetus. Kehittämissuositukset* (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:23). Mutta totesin, että siinä ei ollut mitään uskonnonvapauden kannalta hälyyttävää kuten ehdotuksia yhteisestä katsomusaineesta eli uskontotiedosta eli kaikille pakollisesta uskonnonopetuksesta, jollaista yhdistyksemme ehdottomasti vastustaa. Siksi en asiaa huomannut seurata ennen lain 1507/2016 hyväksymistä ja Opetushallituksen 6.2.2017 kommentointia varten julkaisemaa luonnosta uusiksi aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi. Perusteluonnoksen lukeminen toi heti esille ongelman 46 §:n ensimmäisen virkkeen päivittämättömyydestä. Jos siis vaikka Opetushallitus ei lausunnoissaan tulkintaongelmia huomannutkaan, niin se on sitten

kuitenkin niitä tiedostamatta niihin törmännyt.

Se, että tulkintaongelmista ei mahdollisesti ole aiemmin kukaan huomauttanut, ei ole minun vikani, eikä se estä minua vaatimasta 46 §:n ensimmäisen virkkeen muotoilemista niin, että sen soveltaminen on yksikäsitteistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ratkaisu torjua esityksemme 46 §:n yksikäsitteisestä sovellettavuudesta on kelvottomasti perusteltu eikä tyydytä yhdistystämme.

Yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden edistäminen taas ovat yhdistyksemme ydintavoitteita. Itse en vain ollut aiemmin oivaltanut oppivelvollisuuden ylittäneiden alaikäisten opiskelijoiden perusopetuksen liiallista kytköstä oppivelvollisten perusopetukseen huoltajan valtoineen. Mutta kun sen kerran oivalsin, on tämän kytköksen purkaminen yhdistyksemme hyvin tärkeä tavoite opiskelijan omine puhe- ja päätösvaltoineen. Uskonnonvapauden laajentamista ei valtakirkko tukijoineen aja, ja moni taho taas päinvastoin haluaa jopa pakottaa kaikki yhteiseen uskonnonopetukseen, kutsuttiinpa sitä millä nimellä tahansa. Ajamamme uudistus olisi kuitenkin hyvin kohtuullinen ja hyvin perusteltavissa oleva parannus.

Kanteluni virkistäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön torjuttua yhdistystämme tyydyttämättömin perustein yhdistyksemme esityksen uudistan aiemmat kanteluni, tai tarkemmin sanoen siis 16.6.2017 tekemäni kantelun sen Opetushallituksen 12.6.2017 antaman määräyksen osalta. Pyydän täten oikeusasiamiestä ryhtymään tutkimaan asiaa.

Eri asiakirjassa virkistän opetusneuvoksista Bussman ja Koljonen tekemäni mutta heti peruuttamani kantelun.

Allekirjoitus (kynästä): Matematiikan dosentti Jouni Luukkainen

Liitteet: Kolmas täydennys (18.8.2017) Pääkaupunkiseudun ateistit ry:n esitykseen (7.4.2017) opetus- ja kulttuuriministeriölle oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetusta koskevan perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta (kolmas täydennys perusteluihin: vertailu uuteen lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja uusiin aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2017)

Ylitarkastaja Kirsi Lambergin 14.7.2017 Jouni Luukkaiselle OKM:stä lähettämä sähköpostiviesti ("tiedustelu 7.4.2017")

Lähetetty liitteineen sähköpostitse:

Oikeusasiamiehelle (oikeusasiamies@eduskunta.fi)

ja tiedoksi

sekä Opetushallitukselle (kirjaamo@oph.fi)

että opetus- ja kulttuuriministeriölle (kirjaamo@minedu.fi)